

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ**

КРАМАР ІРИНА ЮРІЇВНА

УДК 658.5:338.24

**ІННОВАЦІЙНО-КОМПЛЕКСНИЙ ПРОВАЙДИНГ РОЗВИТКУ МАЛИХ
ПІДПРИЄМСТВ**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Тернопіль – 2012

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Тернопільському національному технічному університеті імені Івана Пулюя Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент
ЦІХ ГАЛИНА ВОЛОДИМИРІВНА,
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, декан факультету економіки і підприємницької діяльності, академік Академії економічних наук України

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
НИЖНИК ВІКТОР МИХАЙЛОВИЧ,
Хмельницький національний університет Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, проректор з науково-педагогічної роботи, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин

кандидат економічних наук, професор
ХАРІВ ПЕТРО СТЕПАНОВИЧ,
Тернопільський національний економічний університет Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, професор кафедри економіки підприємств і корпорацій

Захист відбудеться «22» червня 2012 р. об 11⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 58.052.05 у ТНТУ імені Івана Пулюя за адресою: 46008, м. Тернопіль, вул. Білогірська, 2, зал засідань.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя за адресою: 46001, м. Тернопіль, вул. Руська, 56.

Автореферат розісланий 22 травня 2012 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради
кандидат економічних наук, доцент

О. А. Сороківська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Малі підприємства є складовою частиною національної економіки та істотно впливають на темпи й напрями науково-технічного прогресу, зростання продуктивності праці в інших галузях господарства. Вони в значній мірі формують ринкову економіку розвинених країн світу. В Україні їх створено значно менше, ніж у країнах Європи та СНД. Їхня частка у загальному обсязі реалізованої продукції складає 16,6% (у Західному регіоні – 21,4%), що у 3-4 рази менше, ніж у країнах ЄС. 80% малих підприємств функціонують у торгівлі, сфері побутових послуг або є посередниками. Станом на 1 січня 2009 року в Україні зареєстровано 345 тис. малих підприємств (у т.ч. у західному регіоні – 51,17 тис.), з яких ефективно працює лише 60%.

На сьогоднішній час мале підприємництво визріло як важлива складова розвитку суспільних процесів та потребує державної та наукової підтримки і при комплексному інноваційному розвитку, з урахуванням історичного досвіду реформування економіки, може служити серйозною основою розвитку національної економіки.

В економічній науці дослідженню проблем малих підприємств присвячено багато праць вітчизняних та зарубіжних учених. Малий бізнес є предметом наукових пошуків Б. М. Андрушківа, І. М. Абрамової, З. С. Варналія, Л. І. Воротиної, А. Е. Воронкової, А. В. Гайдатова, І. А. Кінаш, Г. В. Козаченко, Д. А. Комісаренко, В. М. Нижника, М. Г. Пивоварова, В. Н. Узунова, П. С. Харіва та ін. У їхніх працях розкрито суть малого підприємництва, проаналізовано його структуру, місце в економіці України; виявлено проблемні питання розвитку малих підприємств на інноваційній основі. Незважаючи на те, що інноваційно-комплексний провайдинг розвитку малих підприємств є засобом створення і формування обов'язкового елемента цивілізованого демократичного суспільства – середнього класу, в економічній літературі йому приділено недостатньо уваги.

Це актуалізує потребу в удосконаленні державної політики сприяння фінансовій стійкості вітчизняного підприємницького сектора економіки, передусім спрямованої на покращення рівня доступності фінансових ресурсів, сприяння збільшенню обсягів господарської діяльності, ліквідності та платоспроможності суб'єктів підприємництва, посилення фінансової складової економічної безпеки вітчизняних підприємств сектора малого підприємництва.

На шляху розвитку малого підприємництва в Україні є багато проблем, вирішення яких вимагає інноваційно-комплексного провайдингу, до ефективних заходів якого віднесено диверсифікацію, спеціалізацію, кооперацію, засоби маркетингу, франчайзинг, реінжиніринг, реструктуризацію та інші.

Теоретичне і практичне значення зазначених проблем зумовили вибір теми дисертації, її мету й основні завдання дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Наукові результати, що складають основу дисертації, отримані здобувачем при виконанні держбюджетної теми “Удосконалення управління навчально-науково-виробничими системами в умовах суспільних та інституційних трансформацій” (державний реєстраційний номер 0111U002590), виконаної у Тернопільському національному технічному університеті імені Івана Пулюя, де автором на інноваційній основі розроблена стратегія розвитку малих підприємств, які є елементом науково-виробничих систем. Це дозволило сформулювати практичні рекомендації щодо внесення змін та поправок у «Стратегію розвитку Тернопільської області до 2015 року».

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є науковий аналіз та узагальнення існуючих шляхів розвитку малих підприємств, окреслення комплексно-інноваційних підходів до їх інноваційного розвитку в умовах нестабільної економіки. У відповідності до поставленої мети у роботі поставлено такі завдання:

- охарактеризувати етапи життєвого циклу малих підприємств;
- розглянути нормативно-правову базу діяльності малих підприємств;
- провести аналітичну оцінку розвитку малих підприємств в умовах економічних реформ на рівні держави і Тернопільської області;
- встановити особливості комплексного впровадження інновацій при організації діяльності малих підприємств;
- сформулювати стратегію інноваційно-комплексного провайдингу розвитку малого підприємства;
- розробити економічний механізм активізації інноваційних процесів у малому підприємстві та удосконалити методичні засади визначення економічної ефективності інноваційно-комплексних підходів до розвитку малого підприємства.

Об'єктом дослідження є процеси провайдингу розвитку малих підприємств.

Предметом дослідження є теоретичні, методологічні та прикладні аспекти організації інноваційно-комплексного провайдингу малих підприємств.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети й вирішення завдань використано систему загальнонаукових та спеціальних методів пізнання, зокрема: *класифікації і систематизації* (для аналізу стану розвитку малого підприємства в Тернопільській області в контексті загальнодержавних показників); *структурного аналізу та синтезу* (при розкритті етапів життєвого циклу малих підприємств й сутності таких шляхів розвитку малих підприємств, як спеціалізація, диверсифікація, реінжиніринг, маркетингові дослідження, реструктуризація); *компаративний* (для співставлення та порівняння інноваційно-комплексних шляхів розвитку малих підприємств); *статистичний аналіз* (для дослідження тенденцій інноваційного розвитку малих підприємств); *динамічного програмування* (для розроблення програми оптимізації структури інвестування у діяльності малого

підприємства); *нелінійного програмування* (при формуванні структури спорадичного портфеля малого підприємства).

Інформаційною базою дослідження є праці провідних вітчизняних і зарубіжних учених з питань інноваційно-комплексного розвитку малих підприємств, статистичні дані Державної служби статистики України за 2007-2010 рр. щодо їхньої діяльності, результати анкетування керівників малих підприємств Тернопільщини.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у системному обґрунтуванні теоретичних засад та прикладних аспектів формування і використання інноваційно-комплексного провайдингу розвитку малих підприємств.

Найвагоміші результати, що мають наукову новизну і виносяться автором на захист, полягають у наступному:

вперше:

- запропоновано стратегію інноваційно-комплексного провайдингу розвитку малих підприємств на основі побудови ієрархічної піраміди. Така стратегія, на відміну від існуючих, полягає у можливості комплексного впровадження у діяльність малих підприємств, як одного, так і декількох інноваційних підходів. Застосування даної стратегії дасть змогу підвищити економічну ефективність діяльності малих підприємств;

удосконалено:

- науково-методологічні підходи до вивчення інноваційно-комплексного провайдингу розвитку малих підприємств, суть яких полягає в оцінюванні та аналізуванні співвідношення двох найбільш оптимальних напрямків – спеціалізації та диверсифікації. Це дозволить визначити пріоритетні напрямки розвитку малих підприємств;

- методичні підходи до визначення економічної ефективності інноваційно-комплексного провайдингу розвитку малих підприємств. Такі положення, на відміну від наявних у теорії і практиці, дозволяють здійснити обґрунтування доцільності застосування інноваційно-комплексних підходів розвитку діяльності малих підприємств;

набули подальшого розвитку:

- теоретичні положення щодо суті понятійного апарату у сфері інноваційної діяльності, котрі полягають у введенні нового визначення - «інноваційно-комплексний провайдинг» розвитку малих підприємств, що дасть змогу глибше зрозуміти суть об'єкта дослідження та чітко визначити засоби його впровадження на конкретних підприємствах;

- формування та розв'язування задач оптимізації структури інвестування у діяльності малого підприємства за критерієм найбільшого приросту прибутку. Отримані результати дозволяють врахувати фактор часу при оцінці ефективності інвестицій.

Практичне значення одержаних результатів. Основні теоретичні й практичні висновки, що викладені в дисертаційному дослідженні, можуть слугувати основою для подальших наукових досліджень у галузі малого

підприємництва. Пропозиції будуть враховані при коригуванні Стратегії розвитку Тернопільської області до 2015 року, зокрема, пропозиції по заходах, спрямованих на покращення зайнятості населення; рекомендації щодо здійснення бюджетної та податкової політики, а також щодо функціонування малого підприємництва, схвалені Головним управлінням економіки Тернопільської обласної державної адміністрації (довідка про впровадження № 01/1-290 від 26.03.2012р.). Наукові результати дисертаційного дослідження використовують при формуванні навчально-методичної бази та в навчальному процесі Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя для підготовки циклів лекцій та проведення семінарських занять з дисциплін “Основи підприємницької діяльності”, “Підприємництво”, “Управління інноваційними проектами”, “Антикризове управління в малому бізнесі” (акт впровадження від № 809 28.03.2012 р.). Економічні розрахунки при виборі сектору інвестування та розрахунки щодо формування спорадичного портфеля схвалено й впроваджено на підприємствах «Етера –Пласт», м. Гусятин (довідка № 6 від 03.02.2012 р.) і ТОВ “Електропром”, м. Тернопіль відповідно (довідка №1 від 12.01.2012 р.) .

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною науковою працею. Усі наукові результати, викладені у роботі, отримані автором особисто. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертації використано лише ті ідеї та положення, які є індивідуальним внеском автора.

Апробація результатів дисертації. Наукові результати дослідження обговорювалися і отримали позитивну оцінку на наукових семінарах кафедр державного управління та економіки й економіки підприємницької діяльності Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя у 2009-2012 роках, а також були апробовані на наукових конференціях Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя, зокрема: міжнародній науково-технічній конференції “Фундаментальні та прикладні проблеми сучасних технологій”, присвяченої 50-річчю заснування ТНТУ та 165-річчю з дня народження Івана Пулюя” (м. Тернопіль, 2010); XIV науковій конференції ТНТУ ім. І. Пулюя (м. Тернопіль, 2010); науково-практичній конференції «Теоретичні та прикладні аспекти розвитку економіки» (м. Тернопіль, 2011); міжнародній науково-практичній конференції “Актуальні питання рекламно-інформаційного забезпечення туристично-рекреаційної галузі у рамках проведення “Євро-2012”” (м. Тернопіль, 2011); II Міжнародній науково-методичній конференції-форум молодих економістів-кібернетиків «Моделювання економіки: проблеми, тенденції, досвід» (м. Тернопіль, 2011); XV науковій конференції ТНТУ ім. І. Пулюя (м. Тернопіль, 2011); III Міжнародній науково-практичній конференції “Якість економічного розвитку: глобальні та локальні аспекти”, (м. Дніпропетровськ, 2011 р.), VII Міжнародній науково-практичній конференції “Прикладні наукові розробки - 2011” (м. Прага, Республіка Чехія, 2011 р.), VII Міжнародній науково-практичній конференції “Наука: теорія і практика – 2011” (м. Перемишль, Республіка

Польща, 2011 р.), VII Міжнародній науково-практичній конференції “Новини наукового прогресу - 2011” (м. Софія, Болгарія, 2011 р.).

Публікації. За темою дисертаційного дослідження опубліковано 17 наукових праць, у тому числі 1 монографію у співавторстві, 5 публікацій – у наукових фахових виданнях, 11 - в інших виданнях. Загальний обсяг публікацій становить 26,58 друк. арк., з яких особисто автору належить 12,14 друк. арк.

Структура і обсяг роботи. Дисертаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 175 сторінках друкованого тексту, в тому числі 16 таблиць на 14 сторінках та 14 рисунків на 8 сторінках, список використаних джерел із 207 найменувань, 8 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначена мета роботи та основні напрямки її досягнення, відображено наукову новизну, практичне й теоретичне значення отриманих результатів.

У розділі 1 **“Теоретичні основи організації комплексного інноваційного розвитку малих підприємницьких формувань”** охарактеризовано етапи життєвого циклу малих підприємств, проаналізовано нормативно-правову базу їх функціонування в умовах економічних реформ та специфіку їх комплексного інноваційного розвитку.

Огляд і аналіз літературних джерел щодо поняття “розвиток” дозволив визначити розвиток малого підприємства як постійну, поступову зміну його станів, тобто процес, при вивченні якого можна скористатися теорією життєвих циклів (рис. 1).

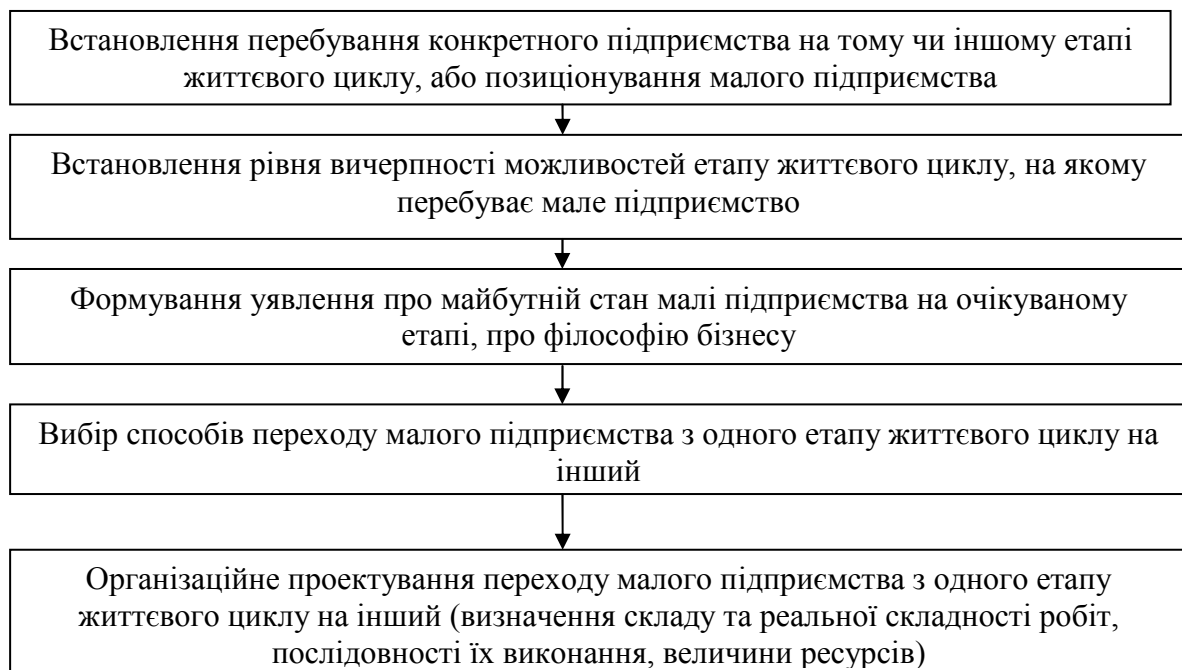

Рис. 1. Послідовність побудови моделі життєвого циклу малого підприємства

Суть застосування моделі життєвого циклу полягає у можливості структурування інформації про мале підприємство, правильного встановлення етапу його розвитку, що дозволяє запобігти помилкам при визначенні потенціалу підприємства та плануванні його подальшої діяльності.

Огляд та аналіз відповідної наукової економічної літератури дав змогу стверджувати, що при моделюванні життєвого циклу малого підприємства не можна встановити навіть приблизну тривалість його етапів. Один і той же етап одне підприємство може пройти за рік, а іншому для цього потрібно декілька років. При моделюванні життєвого циклу малого підприємства слід враховувати, що етапи життєвого циклу не настають автоматично, а перехід підприємства з одного етапу на інший можна і доцільно здійснювати тільки за наявності відповідних умов, а не за бажанням власників або керівників підприємства. Для переходу з одного етапу на інший необхідно використати певні способи розвитку. Якщо ці способи вибрані і застосовані правильно, підприємство перейде у своєму розвитку на інший етап. На будь-якому етапі на діяльність підприємства має вплив нормативно-правова база його функціонування.

Аналіз правового поля, в якому з 1991 р. діють малі підприємства, показує, що на сьогоднішній день в Україні створена достатня нормативно-правова база для забезпечення їхньої діяльності і сталого розвитку. Розвиток підприємництва, в тому числі, малого, регулюється Цивільним та Господарським кодексами України, Законами України, Указами Президента, Постановами Кабінету Міністрів тощо.

Показано, що державна підтримка малого підприємництва є недостатньою в зв'язку із існуванням суттєвого відриву намірів від реального фінансування коштів, неефективністю застосовуваних механізмів; наявністю великої кількості регуляторних бар'єрів, що перешкоджають як заснуванню, так і розвитку малого підприємництва; неадекватністю сучасним умовам господарювання податкової політики, що привела до акцій протесту у 2010 році; недосконалістю законодавчої бази щодо контролю. Незважаючи на це, мале підприємство є обов'язковою ланкою ринкових механізмів господарювання і важливо встановити специфічні особливості його діяльності.

На основі проведених досліджень можемо стверджувати, що малі підприємства в Україні, незважаючи на достатньо тривалий час свого існування, не перетворилися на рушійну силу структурних перетворень у національній економіці, не забезпечили конкуренцію, значні надходження до бюджету, нові робочі місця, тобто не стали основою економічної стабільності країни. Такий стан речей актуалізує завдання з'ясування причин негативних процесів та визначення шляхів підвищення їхньої ролі у національній економіці. Становлення підприємництва в Україні носило вимушений характер. Як правило, воно здійснювалось за відсутності початкового капіталу та досвіду, в умовах широкомасштабної кризи, недосконалої податкової політики та надмірного контролю його діяльності. Як наслідок, у значної частки малих підприємств розвиток відсутній.

Однак слід зауважити, якщо великі підприємства можуть протистояти нестабільності зовнішнього середовища у міру наявних переваг за рахунок можливості інвестування значних коштів у розширене відтворення капіталу, проведення широкомасштабних маркетингових досліджень, підвищення кваліфікації персоналу та ін., то малі підприємства дуже часто не можуть подолати негативний вплив зовнішнього середовища. Вони припиняють своє існування або з великими труднощами підтримують діяльність. Тому, якщо малі підприємства самі не застосовуватимуть у своїй діяльності сучасних підходів та інструментів управління, у них не буде стійкої динаміки розвитку.

Формування мети й напрямків організації комплексного інноваційного розвитку малих підприємницьких формувань зумовлює необхідність визначення цього поняття. Як свідчить огляд економічної літератури, на сьогодні відсутнє визначення поняття “інноваційно-комплексний провайдинг”. Тому запропоновано розуміти дане поняття через ефективну реалізацію сукупності інноваційних підходів розвитку та конкретних заходів, вперше використаних у діяльності малого підприємства, для здійснення його переходу з одного стану, що характерний для певного етапу життєвого циклу, на інший, якому властиві нові кількісні і якісні ознаки.

У результаті, ефективні технічні, організаційні та економічні нововведення неодмінно призводять до позитивних змін у соціальних процесах на підприємствах, а постійна актуалізація нагальних завдань соціального характеру ініціює розв’язання їх за допомогою нових економічних рішень. Це сприятиме застосуванню нововведень в нетрадиційних сферах діяльності. Зрештою, усі нововведення на підприємствах, зорієнтованих на динамічний розвиток і невинне підвищення ефективності виробництва, мають спиратися на відповідні нормативно-законодавчі акти – інакше вони не матимуть належного впливу на масштаби й терміни досягнення соціально-економічних цілей діяльності підприємств.

У розділі 2 **“Характеристика стану розвитку та активізації діяльності малих підприємств”** проаналізовано стан розвитку малого підприємництва в Україні, виявлено особливості комплексного впровадження інновацій при організації діяльності малих підприємств Тернопільської області.

Серед інноваційних способів розвитку малого підприємництва виділено маркетинг, реінжиніринг, диверсифікацію, спеціалізацію, кооперацію, франчайзинг, реструктуризацію. Досліджено, що на практиці можливе використання не лише одного способу розвитку малих підприємств, а й комплексне застосування декількох способів одночасно. Вказані інноваційні напрямки розвитку малих підприємств мають свої переваги та недоліки. Тому важливо поєднати їх таким чином, щоб досягнути максимального економічного ефекту від їх застосування.

Встановлено, що кожен із підходів, а також їх поєднання, доцільно використовувати на конкретному підприємстві, якщо для цього є відповідні умови. При цьому слід враховувати, що кожне мале підприємство має свою специфіку, зумовлену галузевими та технологічними особливостями, бізнес-

культурою, традиціями управління та менеджмент-комунікацій, що склалися, особистістю та менталітетом власників-керівників підприємства, станом зовнішнього середовища. Перелічені проблеми в значній мірі зумовлюють незадовільний стан розвитку малого підприємництва.

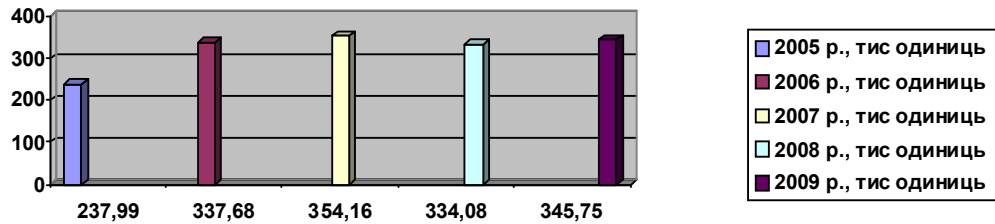
За даними офіційної статистики в Україні на 01.01.2009 р. було зареєстровано 1258,5 тис. підприємств та організацій, у тому числі 345,75 тис. малих підприємств, де зайнято 2067,8 тис. працюючих, що на 4,1 % менше, ніж у 2006–2008 рр. Порівняльна характеристика даних розвитку малих підприємств м. Тернополя наведена у таблиці 1.

Таблиця 1

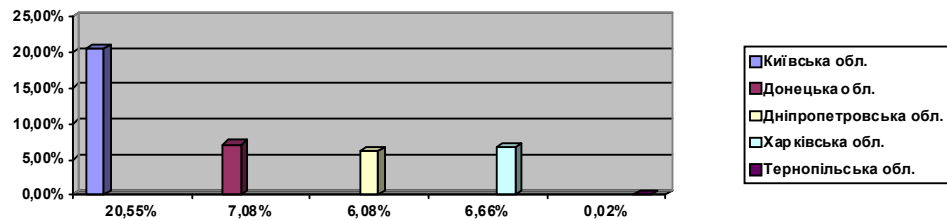
Порівняльна характеристика даних розвитку малих підприємств м. Тернополя

Показники	2007 рік	2008 рік	2009 рік	2010 рік
1	2	3	4	5
1. Кількість суб'єктів малого підприємництва - малих підприємств				
- зареєстрованих, всього	4065	4677	4776	4737
- зареєстрованих протягом звітної періоду	212	212	189	249
- діючих, всього	1958	2283	2298	2280
2. Кількість с.м.п. – фізичних осіб				
- зареєстрованих, всього	15914	17564	18639	19600
- зареєстрованих протягом звітної періоду	1994	2068	1430	1709
- діючих (платників податків)	10065	11170	11303	11559
3. Кількість діючих малих підприємств на 10 тис. осіб наявного населення	90	105	105	105
4. Чисельність працюючих у сфері малого підприємництва	19490	22142	23590	19428
5. Частка малих підприємств у загальному випуску продукції міста (%)	21,1	27,9	34,2	30,2
6. Сума надходжень від суб'єктів малого підприємництва (млн. грн.)				
- до бюджетів всіх рівнів	98,9	163,9	152,5	178,5
- до місцевого бюджету	64,4	77,2	92,5	130,9
7. Частка надходжень від с.м.п. (разом з фізичними особами) до бюджетів всіх рівнів (%)	22,4	21,5	27,4	28,3

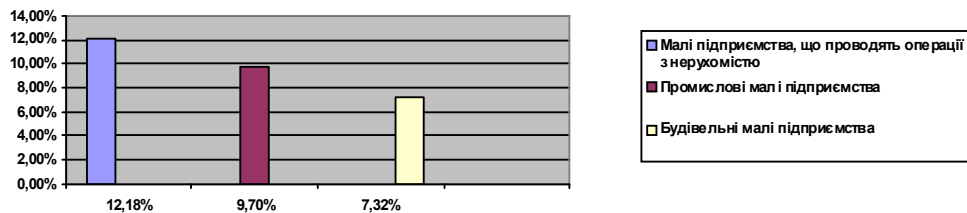
Аналіз статистичної інформації показав, що визначальною особливістю малого підприємництва в Україні є нерівномірність розвитку. Така тенденція має місце практично в усіх аспектах розвитку цієї сфери національної економіки: щодо темпів зростання (рис. 2а), регіональної структури (рис. 2б), галузевої структури (рис. 2в)

(а)

(б)

(в)

Рис. 2. Динаміка зростання кількості малих підприємств України (а), регіональної структури (б), галузевої структури (в).

Аналіз діяльності малих підприємств в Україні показує, що вони практично не працюють у сфері високих технологій, наприклад, у виробництві програмних продуктів і нових технологій, у бізнес-освіті. Вкрай низька інноваційна складова малого підприємництва – лише 13% діючих підприємств в Україні займаються інноваційною діяльністю.

Проведений аналіз стану інноваційної активності малих підприємств Тернопільщини за період 2007 – 2010 роки шляхом анкетування 45-ти їх керівників або власників дав змогу встановити, що найхарактернішим напрямом інноваційного розвитку цих підприємств є диверсифікація – 60% з них були диверсифікованими. Така ж кількість малих підприємств епізодично або з певною періодичністю проводили маркетингові дослідження. Елементи реінжинірингу застосовували 20% підприємств, 9% були реструктуризованими, до франчайзингу не вдавалось жодне із досліджуваних підприємств. Встановлено, що малі підприємства вдаються до застосування інновацій емпірично, без належного обґрунтування, внаслідок чого результат впровадження інновацій іноді є невдалим. Тому необхідним є перехід до розроблення науково-обґрунтованого підходу та експериментальної перевірки інноваційно-комплексного провайдингу розвитку малого підприємництва.

Виявлено, що доцільність використання інноваційно-комплексного провайдингу розвитку малих підприємств ґрунтується на їх високій адаптивності до кон'юнктури ринку внаслідок невеликих потреб у ресурсах та мобільності щодо виходу з невігідних ринкових ніш.

У розділі 3 **“Обґрунтування інноваційно-комплексного провайдингу розвитку малих підприємств”** запропоновано стратегію інноваційно-комплексного провайдингу розвитку малих підприємств, як шлях підвищення ефективності їхньої діяльності, удосконалено методичні засади визначення економічної ефективності інноваційно-комплексних підходів та розроблено економічний механізм активізації інноваційних процесів у діяльності малих підприємств.

Стратегія інноваційно-комплексного провайдингу являє собою чотирьохрівневу піраміду, де представлені варіанти комбінування засобів маркетингу, диверсифікації, спеціалізації, франчайзингу, реінжинірингу, кооперації та реструктуризації, як способів розвитку малого підприємства при переході з одного етапу життєвого циклу на інший (рис. 3).

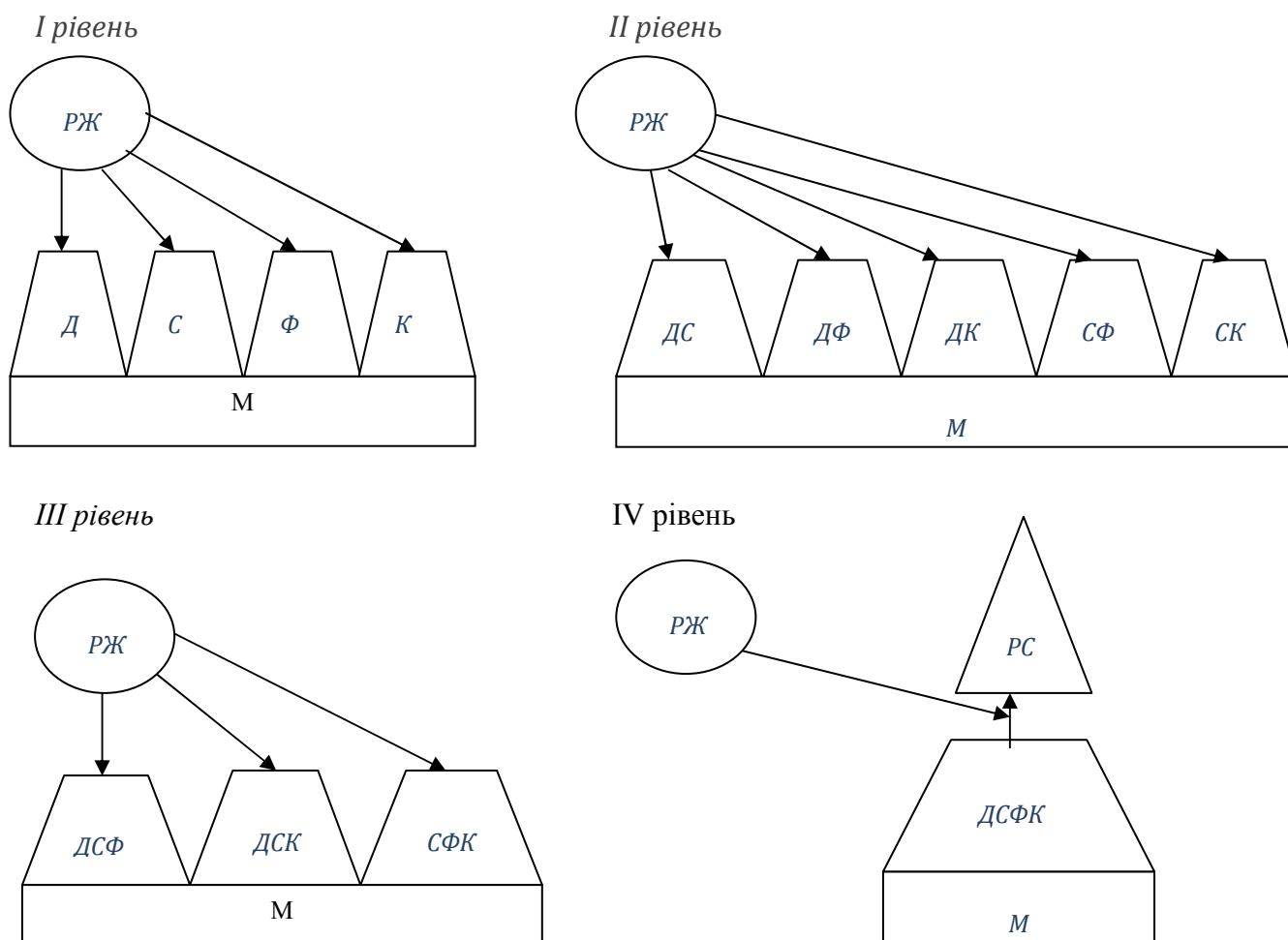

Рис. 3. Ієрархічна піраміда стратегії інноваційно-комплексного провайдингу діяльності малих підприємств (умовні позначення: РЖ – реінжиніринг, РС – реструктуризація, Д – диверсифікація, Ф – франчайзинг, С – спеціалізація, М – засоби маркетингу, К – кооперація)

При цьому вважали, що власник чи керівник підходить до цього питання виважено, з повним усвідомленням відповідальності за прийняте рішення із врахуванням усіх аспектів (позитивних і негативних) внутрішнього і зовнішнього середовища життєдіяльності підприємства, тобто зводить до мінімуму загрози песимістичного сценарію, які можуть привести до його загибелі. Маркетингові дослідження лежать в основі прийняття ефективних рішень щодо подальшого розвитку підприємства, а саме – маркетингових стратегій, тобто вони є базисом ієрархічної піраміди стратегічного розвитку малого підприємства. Реінжиніринг, як спосіб інноваційного розвитку можна застосовувати у поєднанні з усіма іншими способами розвитку підприємства. Важливість упровадження реінжинірингових технологій викликана необхідністю адаптації до динамічного бізнес-середовища.

Ієрархію піраміди стратегії інноваційно-комплексного провайдингу діяльності малого підприємства побудовано наступним чином: I рівень – можливість застосування кожного із шляхів розвитку зокрема (тривіальна задача); II рівень – комбінація двох можливих шляхів; III рівень – комбінація трьох можливих шляхів; IV рівень – інноваційно-комплексний провайдинг призводить до реструктуризації підприємства, як вищої форми розвитку, після якої настає новий етап життєвого циклу.

На перших трьох рівнях передбачається, як правило, розвиток підприємства на етапах зростання і зрілості у статусі “малого”, а на четвертому – перехід у статус “середнього” підприємства.

Таким чином, вироблення стратегії інноваційно-комплексного розвитку малого підприємства, при фіксованих витратах на маркетингові дослідження і реінжиніринг, враховуючи малозатратність кооперації, зводиться до встановлення взаємозв’язку між диверсифікацією і спеціалізацією, розроблення моделей оптимізації розподілу інвестицій за різними напрямками стратегічного інноваційно-комплексного розвитку малого підприємства.

При цьому можна вважати, що на II-IV рівнях піраміди реструктуризація є наслідком реалізації інших способів розвитку малого підприємства.

Враховуючи різноманіття інноваційних напрямків розвитку малих підприємств та велику кількість локальних ефектів від їх впровадження, особливо у комплексному контексті, важливо встановити сукупний економічний ефект від організації інноваційно-комплексних підходів на усіх рівнях.

Узагальнений ефект комплексних інновацій представлено у вигляді функції, де змінними виступають окремі економічні ефекти від впровадження маркетингу, реінжинірингу, диверсифікації, спеціалізації, франчайзингу, кооперації, реструктуризації.

Ці ефекти від впровадження інновацій можна визначити за формулою:

$$E_i = I_{\tau i} - V_{\tau i} \quad (1),$$

де $I_{\tau i}$ - інвестиційні ресурси, необхідні для впровадження і-го напрямку інноваційно-комплексного провайдингу;

$V_{\tau i}$ – вартісна оцінка поточних (неінвестиційних) витрат, пов’язаних із реалізацією i -го напрямку інноваційно-комплексного провайдингу.

Тоді сумарний економічний ефект від впровадження заходів інноваційно-комплексного провайдингу за 7-ма напрямками (реінжиніринг, реструктуризація, диверсифікація, франчайзинг, спеціалізація, маркетинг, кооперація) матиме вигляд:

$$E = \sum_{i=1}^{n=7} I_{\tau,i} - \sum_{i=1}^{n=7} V_{\tau,i} \quad (2),$$

Для врахування фактора часу використали метод оцінки ефективності інвестицій, що полягає у визначенні чистого доходу, зведеного до початку життєвого циклу. Внаслідок розв’язання задачі цілочислового лінійного програмування, розрахована доцільність використання окремо взятого напрямку інноваційно-комплексного провайдингу в умовах обмеженості інвестиційних ресурсів.

Враховуючи вищенаведені дані стосовно ієрархічної піраміди стратегії інноваційно-комплексного провайдингу діяльності малого підприємства, розрахована доцільність його впровадження на прикладі малого підприємства «Етера-Пласт» (м. Гусятин), яке спеціалізується на випуску меблевої фурнітури, але у 2010 році диверсифікувало свою діяльність за рахунок транспортних перевезень. На підприємстві працює маркетолог і є нерозподілений прибуток, який може бути спрямований на реінжиніринг основного виробництва. Результати проведених розрахунків при реалізації математичної моделі визначення чистої теперішньої вартості впровадження спеціалізації, диверсифікації, кооперації і реінжинірингу приведено у таблиці 2.

Таблиця 2

Економічні результати застосування інноваційно-комплексного провайдингу на прикладі підприємства «Етера-Пласт», м. Гусятин

Показники, тис. грн	Рік життєвого циклу					Чистий дохід, зведений до початку життєвого циклу, тис. грн	Тривалість років
	1	2	3	4	5		
1	2	3	4	5	6	7	8
Спеціалізація							
Інвестиційні витрати	25	20	15			242,237	5
Поточні витрати	10	40	50	75	100		
Поточні результати	-	10	200	300	400		
Диверсифікація							
Інвестиційні витрати	75	60	45			859,385	4
Поточні витрати	30	120	150	225	300		
Поточні результати	-	30	600	900	1200		
Кооперація							
Інвестиційні витрати	105	4	3			48,626	3
Поточні витрати	2	8	10	15	20		
Поточні результати	-	2	40	60	80		

Продовження таблиці 2

1	2	3	4	5	6	7	8
Реінжиніринг							
Інвестиційні витрати	10	8	6			109,501	3
Поточні витрати	4	16	20	30	40		
Поточні результати		5	100	120	160		

Період планування – 10 років. Щорічний ліміт інвестицій 50 тис. грн. у перших 2 роки і 75 тис. грн. - у наступні роки. У таблиці 2 приведено економічні показники окремих напрямів інноваційно-комплексного провайдингу розвитку малого підприємства з життєвим циклом 5 років і розраховано чистий дохід за напрямками, зведений до початку життєвого циклу. Ставка дисконту $e = 0,2$.

На основі аналізу економічних результатів застосування інноваційних напрямів у діяльності малого підприємства, запропоновано економіко-математичну модель визначення чистого доходу від інноваційно-комплексного провайдингу розвитку і проведено відповідні розрахунки.

Математична модель задачі за приведеними і розрахованими даними має вигляд:

$$N_{\Sigma} = 242,237 \cdot \sum_{i=1}^{t=5} \frac{x_{1t}}{1,2^{t-1}} + 859,385 \cdot \sum_{i=1}^{t=5} \frac{x_{2t}}{1,2^{t-1}} + 48,626 \cdot \sum_{i=1}^{t=5} \frac{x_{3t}}{1,2^{t-1}} + 109,501 \cdot \sum_{i=1}^{t=5} \frac{x_{4t}}{1,2^{t-1}} \rightarrow \max$$

Для розрахунків було використано підпрограму “Пошук рішення” табличного редактора Excel. Розв’язок задачі представлено у таблиці 3.

Таблиця 3

Основні економічні показники оптимального проведення та календарного плану виконання інноваційно-комплексного провайдингу розвитку малого підприємства у детермінованому випадку

№ з/п	Напрямок розвитку	Рік		Чистий дохід зведений до початку життєвого циклу, тис. грн	Щорічні інвестиційні витрати протягом планового періоду, тис. грн										
		Початок	Закінчення		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
1	Спеціалізація	1	5	242,247	25	20	15	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Диверсифікація	4	7	859,385	0	0	0	75	60	45	0	0	0	0	0
3	Кооперація	1	3	48,626	5	4	3	0	0	0	0	0	0	0	0
4	Реінжиніринг			109,501	10	8	20	0	0	0	0	0	0	0	0
Разом				1259,749	40	32	38	75	60	45	0	0	0	0	0
Щорічний ліміт інвестиційних ресурсів					50	50	75	75	75	75	75	75	75	75	75

У результаті проведених розрахунків, через обмеженість інвестиційних ресурсів на початок планового періоду для даного підприємства можна проводити спеціалізацію, кооперацію і реінжиніринг, а диверсифікацію можна розпочати лише з 4 періоду. Таким чином, можна забезпечити безперервний

інноваційно-комплексний провайдинг розвитку малого підприємства та отримати максимально можливий чистий дохід в сумі 1259,749 тис.грн., але за відсутності ризику. Як правило, існує імовірність того, що тривалість впровадження якогось із напрямів провайдингу, інвестиційні і поточні витрати будуть більшими, а доходи – меншими від запланованих. Тому ці показники можна вважати не детермінованими, а випадковими величинами. Як вихідну інформацію потрібно брати оптимістичне, модальне та песимістичне значення кожного з вихідних економічних показників. Крім того, потрібно враховувати ставлення керівника підприємства до ризику (схильність, несхильність, нейтральність). Завдання дещо ускладнюється, але без проблем вирішується за допомогою економіко-математичної моделі задачі, аналогічної задачі формування портфеля та календарного плану його виконання у випадку ризику.

При формуванні спорадичного портфеля малого підприємства, який забезпечує економічну стійкість при мінімізації ризиків, базовим параметром моделювання технологічних процесів було обрано трудомісткість виконуваних робіт. Зв'язок структури номенклатури і структури виконуваних операцій за допомогою норм витрат часу визначає структуру обмежень, які використовуються в моделі оптимізації спорадичного портфеля малого підприємства.

Як цільову функцію, було використано добуток рівнів операційної спеціалізації та предметної диверсифікації, оскільки найбільше значення добутку відповідає центральним значенням діапазону. При цьому завдання полягає у знаходженні таких пропорцій виробничої програми, для якої взаємне посилення ефекту від диверсифікованості та ефекту від спеціалізації – максимальне при обмеженні на існуючі ресурси. Однак на основі такої моделі не можна проводити перспективне планування розвитку малих підприємств, оскільки латеральний портфель складають непов'язані види діяльності, для яких не можна порівнювати рівні диверсифікованості та спеціалізації.

Тому при плануванні латерального портфеля було застосовано метод динамічного програмування, зокрема, задачу розподілу обмеженого ресурсу, яка в даному випадку передбачає існування залежності економічної ефективності від величини інвестицій.

З великої кількості показників економічної ефективності діяльності малих підприємств надано перевагу рентабельності капіталу, оскільки критерієм складання латерального портфеля є темпи розвитку малого підприємства, а індикатором розвитку – темпи приросту капіталу. Шкала наявного капіталу є одночасно шкалою часової перемінної.

Результати розрахунку оптимального розподілу коштів між напрямками інвестування від величини інвестицій може використати будь-яке підприємство, перед яким стоїть завдання перспективного планування шляхом формування латерального портфеля підприємства.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення й нове вирішення наукового завдання з інноваційно-комплексного провайдингу розвитку малих підприємств. За результатами проведеного дослідження можна сформулювати такі висновки теоретико-методологічного змісту та науково-практичного характеру:

1. Одним із важливих аспектів визначення напрямків майбутньої діяльності малих підприємств є вичення етапів їхнього розвитку. У роботі проаналізовано етапи розвитку малих підприємницьких формвань з точки зору теорії життєвих циклів, обґрунтовано передумови їх переходу з одного етапу на інший еволюційним шляхом із якісною зміною стану.

2. На стан розвитку малих підприємств має вплив нормативно-правова база їхнього функціонування. Тому у роботі проаналізовано інструменти державного регулювання їхньої діяльності. Встановлено, що незважаючи на існування достатньої кількості Законів, Актів та Програм, державна підтримка життєдіяльності малих підприємств здійснюється із суттєвим відривом намірів від реалій їх застосування. Малі підприємства, крім складностей у сфері оподаткування, зіштовхуються із нормативно-правовими та адміністративними бар'єрами в управлінських органах виконавчої влади й місцевого самоврядування. Проблемою для них є недосконалість законодавчої бази щодо контролю, високий рівень бюрократизації роботи контролюючих органів.

3. Аналіз стану розвитку малого підприємництва на рівні держави та регіону показав, що вони функціонують і розвиваються недостатньо ефективно. Кількість малих підприємств складає менше третини загальної кількості підприємств, вони випускають близько 16 % загального виробництва продукції і забезпечують зайнятість лише четвертої частини активно працюючого населення. Крім того, відзначено особливість розвитку малого підприємництва, яка виявляється у нерівномірності таких аспектів, як темпи зростання, регіональна та галузева структура.

4. Доцільність використання комплексно-інноваційних методів як інструментів стійкого і динамічного розвитку малих підприємств ґрунтується на одній з основних особливостей таких підприємств – їхній високій адаптивності до кон'юнктури ринку внаслідок обмежених обсягів випуску продукції та невеликої потреби в ресурсах, до різних нововведень. Саме зміни кон'юнктури ринку зумовлюють появу нових, вигідніших об'єктів вкладення капіталу і найчастіше спонукають малі підприємства до провайдингу комплексно-інноваційних підходів до їхнього розвитку. Відповідно, у дисертаційній роботі проаналізовано інноваційні способи розвитку малого підприємства – диверсифікацію, спеціалізацію, кооперацію, реінжиніринг, франчайзинг, реструктуризацію, маркетинг, які здатні забезпечити його сталий розвиток при комплексному використанні.

5. У роботі запропоновано ієрархічну піраміду стратегії інноваційно-комплексного провайдингу діяльності малих підприємств, яка полягає у комбінуванні різних напрямів провайдингу на чотирьох рівнях: I рівень –

можливі застосування кожного із шляхів розвитку зокрема; II рівень – комбінація двох можливих шляхів; III рівень – трьох; IV рівень – інноваційно-комплексний провайдинг, який призводить до реструктуризації, як вищої форми розвитку, після якої настає новий етап життєвого циклу.

6. Запропоновано підхід до вивчення інноваційно-комплексного провайдингу розвитку малого підприємництва через оцінювання і аналіз співвідношення двох найбільш широкозастосованих напрямків розвитку малих підприємств – спеціалізації та диверсифікації. З цією метою запропоновано показник, що дозволяє оцінити рівень диверсифікованості малого підприємства – коефіцієнт рівнозначності питомої ваги, який враховує структуру виробничої програми або видів діяльності підприємства.

7. Для врахування фактора часу використано метод оцінки ефективності інвестицій, що полягає у визначенні чистого доходу, зведеного до початку життєвого циклу. Внаслідок розв'язання задачі цілочислового лінійного програмування, розрахована доцільність використання окремо взятого напрямку інноваційно-комплексного провайдингу в умовах обмеженості інвестиційних ресурсів. Запропоновано економіко-математичну модель визначення чистого доходу від інноваційно-комплексного провайдингу розвитку малого підприємства і проведено відповідні розрахунки на прикладі малого підприємства «Етера-Пласт» (м. Гусятин).

8. Визначено цільову функцію оптимізації спорадичного портфеля малого підприємства, яка ґрунтується на таких пропорціях виробничої програми або програми господарської діяльності, для якої посилення ефекту від диверсифікації та ефекту від спеціалізації – максимальне при обмеженні на існуючі ресурси. Як показник економічної ефективності діяльності малого підприємства використали рентабельність капіталу, оскільки критерієм складання латерального портфеля є темпи розвитку малого підприємства, а індикатором розвитку – темпи приросту капіталу. Розрахунок оптимальної структури розподілу коштів між напрямками інвестування виконано за допомогою типової задачі динамічного програмування – задачі розподілу обмеженого ресурсу.

Реалізація інноваційно-комплексного провайдингу розвитку малих підприємств дозволить їм покращити свої фінансові показники та стабільність, оптимізувати структуру вкладень інвестиційних ресурсів, дасть можливість на науковій основі проводити поточне та перспективне планування їхньої діяльності.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографія:

1. Крамар І. Ю. Інноваційно-комплексні шляхи розвитку малого підприємництва : монографія / [Андрушків Богдан, Вовк Юрій, Крамар Ірина та ін.]. – Тернопіль : ТНТУ ім. І. Пулюя, 2011. – 340 с. [22,1 друк. арк., особистий внесок автора – 8,8 друк. арк.: розроблено теоретичні засади організації

інноваційного розвитку малих підприємницьких формувань, проведено аналіз комплексності їхньої інноваційної діяльності та удосконалено методичні засади визначення економічної ефективності інноваційно-комплексного провайдингу розвитку малих підприємств].

У наукових фахових виданнях:

2. Крамар І. Ю. Особливості вибору маркетингової стратегії / І. Ю. Крамар, Г. В. Ціх // Галицький економічний вісник. – 2010. – № 2 (27). – С. 79–83. – (Економіка України), [0,47 друк. арк., особистий внесок автора – 0,25 друк. арк.: проаналізовано послідовність етапів при виборі маркетингової стратегії, причини її зміни].

3. Крамар І. Ю. Сучасний стан та передумови інноваційного розвитку малого підприємництва в умовах економічних трансформацій / І. Крамар, Б. Андрушків // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки, №3, –Хмельницький : ХНУ, 2011. – Т. 3. (176) – С. 31–40, [1,14 друк. арк., особистий внесок автора – 0,7 друк. арк.: проаналізовано особливості функціонування малого підприємництва в країні, причини його сучасного стану та перспективи розвитку].

4. Крамар І. Ю. Особливості застосування диверсифікації у діяльності малих підприємств Тернопільської області / І. Ю. Крамар // Вісник Дніпропетровського університету. Економіка. Випуск 5 (2) - Д. : Біла К.О., 2011. Т. 19. – 2011. – С. 191-198. (0,55 друк. арк.).

5. Крамар І. Етапи розвитку та особливості життєвого циклу малих підприємств [Електронний ресурс] / І. Крамар, Н. Мариненко // Соціально-економічні проблеми і держава. — 2011. — Вип. 1 (4). — Режим доступу до журн. : <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11kiycmp.pdf>, [0,72 друк. арк., особистий внесок автора – 0,5 друк. арк.: проаналізовано особливості життєвого циклу малих підприємств, послідовність побудови моделі життєвого циклу малого підприємства].

6. Крамар І. Ю. Економіко-математична модель визначення чистого доходу малого підприємства від інноваційно-комплексного провайдингу його розвитку / І. Ю. Крамар, Н. Ю. Мариненко // Галицький економічний вісник. – 2012. – № 3 (36). – С. 95–99. – (Економіка України), [0,3 друк. арк., особистий внесок автора – 0,18 друк. арк.: розрахована доцільність використання окремо взятого напряму інноваційно-комплексного провайдингу в умовах обмеженості інвестиційних ресурсів, запропоновано економіко-математичну модель визначення чистого доходу малого підприємства від інноваційно-комплексного провайдингу його розвитку].

В інших виданнях:

7. Крамар І. Сегментація як один із глобальних напрямків маркетингової стратегії / І. Крамар, Г. Ціх // Матеріали міжнародної науково-технічної конференції “Фундаментальні та прикладні проблеми сучасних технологій”, присвяченої 50-річчю заснування ТНТУ та 165-річчю з дня народження Івана

Пулноя (Україна, Тернопіль, 19–21 травня 2010 р.), Тернопіль : ТНТУ, 2010. – С. 506–507, [0,08 друк. арк., особистий внесок автора – 0,04 друк. арк.: проаналізовано сегменти маркетингової стратегії].

8. Крамар І. Ю. Особливості машинобудування України / І. Крамар, Г. Ціх // Збірник тез доповідей XIV наукової конференції Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя. Том III: Гуманітарні, соціальні та економічні науки, 27-28 жовтня 2010 року, м. Тернопіль, 2010. – С. 25, [0,07 друк. арк., особистий внесок автора – 0,04 друк. арк.: визначено специфіку розвитку машинобудування України].

9. Крамар І. Ю. Види інноваційних процесів в умовах малих підприємств / І. Крамар // Матеріали науково-практичної конференції «Теоретичні та прикладні аспекти розвитку економіки» (м. Тернопіль, 18 травня 2011 року). Тернопіль : ТНТУ, 2011. – С. 71 – 72, (0,14 друк. арк.).

10. Крамар І. Ю. Диверсифікація діяльності малого машинобудівного підприємства як засіб забезпечення матеріально-технічної бази туристичної галузі / І. Крамар, Н. Мариненко // Актуальні питання рекламно-інформаційного забезпечення туристично-рекреаційної галузі у рамках проведення "Євро-2012" : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 20 травня 2011 р. – Тернопіль: ТНТУ, 2011. – С. 145 – 147, [0,13 друк. арк., особистий внесок автора – 0,08 друк. арк.: визначено особливості впровадження диверсифікації на малих підприємствах конкретної галузі].

11. Крамар І. Ю. Спеціалізація і диверсифікація як напрями інноваційного розвитку малого підприємництва / І. Ю. Крамар // Якість економічного розвитку: глобальні та локальні аспекти : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., 28-29 черв. 2011 р. : У 2 т. - Д. : Біла К.О., 2011. Т.1 : Актуальні питання економічного розвитку. – 2011. – С. 90-92, (0,14 друк. арк.).

12. Kramar I.Iu. The essence of reengineering as innovative method of the ukrainian small enterprises' development / I. Iu. Kramar // Materiály VII mezinárodní vědecko – praktická “Aplikovane vědecke novinky - 2011”. – Díl 2. Ekonomické vědy. Politické vědy: Praha. Publishing House “Education and Science” s.r.o – P. 16-18, (0,16 друк. арк.)

13. Kramar I.Iu. Restructuring as a method of small enterprises' development / I. Iu. Kramar // Матеріали за 7-а міжнародна научна практична конференція, «Новини на научний прогрес», - 2011. Том 2. Економіки. Софія. «Бял ГРАД-БГ» ООД – P. 49-51, (0,14 друк. арк.)

14. Kramar I.Iu. The necessity of franchising development in Ukraine / I. Iu. Kramar // Materiály VII Miedzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji “Nauka: teoria i praktyka - 2011” Volume 3. Ekonomiczne nauki.: Przemysl. Nauka I studia – P. 30-32, (0,16 друк. арк.)

15. Крамар І. Ю. Алгоритм дій при виборі інноваційного методу розвитку підприємства / І. Крамар, Г. Ціх // Тези доповідей. II Міжнародна науково-методична конференція форум молодих економістів-кібернетиків «Моделювання економіки: проблеми, тенденції, досвід». 6-8 жовтня 2011 р., м. Тернопіль, 2011. – С. 240-241, [0,05 друк. арк., особистий внесок автора – 0,025

друк. арк.: проаналізовано послідовність дій при ухваленні рішення про введення інновацій у діяльність малих підприємств].

16. Крамар І. Ю. Функціональний підхід до визначення економічної ефективності інноваційно-комплексного провайдингу розвитку малого підприємництва / І. Ю. Крамар // Збірник тез доповідей XV наукової конференції Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя (14-15 грудня 2011 року). – Тернопіль : ТНТУ, 2011. – С. 244, (0,08 друк. арк.).

17. Крамар І. Ю. Особливості державної підтримки малого підприємництва в Україні / І. Ю. Крамар // Матеріали II науково-практичної конференції «Теоретичні та прикладні аспекти розвитку економіки» (м. Тернопіль, 18 квітня 2012 року). – Тернопіль : ТНТУ, 2012. – С. 115-116 (0,15 друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Крамар І. Ю. “Інноваційно-комплексний провайдинг розвитку малих підприємств”. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. – Тернопіль, 2012.

Дисертація присвячена актуальному питанню останніх років для України – інноваційному розвитку малих підприємств. Проведено огляд теоретичних основ організації комплексного інноваційного розвитку малих підприємницьких формувань, а саме: охарактеризовано етапи їхнього життєвого циклу, проаналізовано інструменти державного регулювання та визначено специфіку їхньої інноваційно-комплексної діяльності. Проведено аналітичну оцінку їхнього розвитку на рівні держави та регіону, встановлено особливості комплексного впровадження інновацій при організації їхньої діяльності.

Запропоновано стратегію інноваційно-комплексного провайдингу їхнього розвитку як шлях підвищення ефективності діяльності. Сформовано комплексні показники підвищення інноваційного рівня та удосконалено методичні засади визначення економічної ефективності інноваційно-комплексних підходів. Запропоновано економічний механізм активізації інноваційних процесів у діяльності малих підприємств.

Ключові слова: інновації, мале підприємство, мале підприємництво, інноваційно-комплексний провайдинг, маркетинг, реінжиніринг, диверсифікація, спеціалізація, кооперація, франчайзинг, реструктуризація.

АННОТАЦИЯ

Крамар И. Ю. “Инновационно-комплексный провайдинг развития малых предприятий”. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – Экономика и управление предприятиями (по видам

экономической деятельности). – Тернопольский национальный технический университет имени Ивана Пулюя. – Тернополь, 2012.

Диссертация посвящена актуальному вопросу последних годов в Украине - инновационному развитию малых предприятий. Проведен обзор теоретических основ организации комплексного развития малых предпринимательских формирований, а именно: охарактеризованы этапы жизненного цикла малых предприятий, проанализированы инструменты государственного регулирования и определена специфика инновационно-комплексной деятельности. Проведена аналитическая оценка их развития на уровне государства и региона, определены особенности комплексного внедрения инноваций в организации их деятельности.

Предложено стратегию инновационно-комплексного провайдинга их развития как способа повышения эффективности деятельности. Сформированы комплексные показатели повышения инновационного уровня и усовершенствованы методические засады определения экономической эффективности инновационно-комплексных подходов. Предложена экономико-математическая модель определения чистого дохода от инновационно-комплексного провайдинга развития малого предприятия.

Ключевые слова: инновация, малое предприятие, малое предпринимательство, инновационно-комплексный провайдинг, маркетинг, реинжиниринг, диверсификация, специализация, кооперация, франчайзинг, реструктуризация.

ANNOTATION

Kramar I. Iu. “The innovative-complex providing of small enterprises’ development”. – Manuskript.

The thesis for a Candidate degree for Economic sciences on specialization – 08.00.04 – Economics and management of enterprises (by the fields of economic activity). – Ternopil Ivan Puljuy national technical university. – Ternopil, 2012.

The thesis is devoted to the important question of the last years for Ukraine - development of small enterprises. The review of theoretical bases of organization of complex-innovative development of the small enterprises is conducted, the stages of their life cycle and also the peculiarities of providing this development are characterized.

One of the important aspects of determination of future activity’s directions of small enterprises is the research of stages of their development. The stages of small enterprises’ development are analysed from the point of view of theory of life cycles, pre-conditions of their transition are reasonable from one stage to another by an evolutionary way with the quality change of the state.

The normatively-legal base of functioning of small enterprises is carried out in the conditions of economic reforms. In spite of existence of sufficient normatively-legal base of small enterprises’ functioning, state support of their vital functions comes true with the substantial tearing away of intentions and realities of their application.

Small enterprises in Ukraine appeared to work and develop not effectively as a result of reasons of system and nonsystem characters, and also in connection with the negligible quantity of the worked out instruments of small enterprises' management and practically complete absence of recommendations in relation to their address use.

The statistical analysis of the development of small enterprises is conducted in Ukraine, Ternopil area and Ternopil. Development of small enterprises has such a peculiarity as unevenness in such aspects, as rates of increase, regional and branch structure.

The strategy of innovative-complex providing of small enterprises' development as the way of increasing the efficiency of their activity is offered. The essence of the strategy is in different combinations of innovative ways: on first level one way is used, on second level – two of possible innovative ways can be used, on third level – three ways are used and on the last stage, fourth level, the combination of four possible innovative ways are used and that will lead the enterprise to its restructuring. Using this strategy the enterprise will become on the next stage of its life cycle and a small enterprise will become a medium one.

Expediency of using the complex-innovative methods as instruments of steady and dynamic development of small enterprises is based on one of the main features of such enterprises – their high adaptivity to the state of market affairs as a result of limit volumes of output and to the different innovations. The changes of the state of market affairs predetermine appearance of new, more advantageous objects of capital investment and mostly induce small enterprises to the complex-innovative providing. Accordingly, the innovative methods of development of small enterprises, such as diversification, specialization, co-operation, franchising, reengineering, restructuring, marketing are analysed in dissertation. Using them as the elements of the innovative-complex providing can provide enterprises with a steady development.

For taking into account a factor of time the method of estimation of investments' efficiency was used. It consists in determination of net profit at the beginning of life cycle. The expediency of using the separately taken direction of innovative-complex providing in the conditions of limited investment resources was calculated. For this purpose the task of the linear programming was used. The economic-mathematic model of determination of net profit was offered also for innovative-complex providing of small enterprises' development and corresponding calculations were conducted on the example of small enterprise - "Etera-Plast" (Husyatyn).

The complex indexes of increasing the innovative level and improvement of methodical principles of economic efficiency determination of innovative-complex approaches are formed. The economic-mathematic model of net profit determination is offered.

Realization of innovative-complex providing of small enterprises' development will allow them to improve their financial indexes and stability, optimize the structure of investment resources, will give an opportunity to conduct the current and perspective planning of their activity on scientific basis.

Key words: innovations, small enterprise, small entrepreneurship, innovative-complex providing, marketing, reengineering, diversification, specialization, cooperation, franchising, restructurization.